

مبانی مشروعیت دفاع بازدارنده

از منظر اسلام

مؤلف:

جواد شکوهی

سرشناسه	: شکوهی، جواد، ۱۳۵۸.
عنوان و نام پدیدآور	: مبانی مشروعیت دفاع بازدارنده از منظر اسلام / مولف جواد شکوهی.
مشخصات نشر	: تهران: پرتوک، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ۱۵۲ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۹۶۹۵۳-۷-۹
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا
موضوع	: خمینی، روح‌اله، رهبر انقلاب و بنیان‌گذار جمهوری اسلامی ایران، ۱۲۷۹-۱۳۶۸-- دیدگاه درباره دفاع.
موضوع	: خامنه‌ای، سید علی، رهبر جمهوری اسلامی، ۱۳۱۸، دیدگاه درباره دفاع.
موضوع	: دفاع ملی، جنبه‌های مذهبی، اسلام.
موضوع	: جنگ - جنبه‌های قرآنی
رده‌بندی کتبی	: ۱۳۹۵ م ۲۸/۴/ش BP
رده‌بندی در	: ۲۹۷/۴۷۹
شماره کتابشناسی	: ۴۴۷۸۹۴۱

شناسنامه کتاب

نام کتاب	: مبانی مشروعیت دفاع بازدارنده از منظر اسلام
مؤلف	: جواد شکوهی
ناشر	: پرتوک
صفحه‌آرا	: نسیم امیری
چاپ و صحافی	: سورنا
قیمت	: ۱۰۰۰۰ تومان
نوبت و سال چاپ	: اول/ ۱۳۹۵
شمارگان	: ۱۰۰۰ نسخه

فهرست مطالب

پیش‌گفتار.....	۱۳
فصل اول: اهمیت دفاع و مفاهیم ضروری آن.....	۱۷
واژه‌شناسی.....	۲۱
دفاع.....	۲۱
معنای لغوی.....	۲۱
معانی اصطلاحی.....	۲۱
دفاع مشروع در قانون مجازات اسلامی.....	۲۲
انواع دفاع.....	۲۲
بازدارندگی و آمادگی (تقویت بنیه دفاعی).....	۲۴
معنای لغوی.....	۲۴
معانی اصطلاحی.....	۲۴
پدافند عامل و غیرعامل.....	۲۵
قدرت نظامی.....	۲۶
تهدیدات.....	۲۷
تهدید سخت.....	۲۸
تهدید نیمه سخت.....	۲۸
تهدید نرم.....	۲۸

۲۸	 دشمن
۲۹	 جهاد
۲۹	 معنای لغوی
۳۰	 معانی اصطلاحی
۳۱	 اقسام جهاد
۳۲	 اندیشه دفاعی
۳۲	 استراتژی و راهبرد
۳۵	فصل دوم: اصول و مبانی نظری اصل بازدارندگی و آمادگی دفاعی از دیدگاه قرآن
۳۷	 مقدمه
۳۸	 واژگان شناسی اصل بازدارندگی و آمادگی دفاعی در قرآن
۳۸	 واژه اعداد
۳۸	 واژه جذر
۳۹	 واژه ربط
۳۹	 هدف و آثار اصل بازدارندگی و آمادگی دفاعی
۴۰	 اهمیت و ضرورت اصل بازدارندگی و آمادگی دفاعی
۴۳	 اهتمام پیامبرگرامی اسلام
۴۳	 اهتمام سایر پیامبران
۴۴	 تأمین امنیت و برقراری صلح و آرامش
۴۵	 ستایش از مجروحان آماده رزم
۴۶	 لزوم حفظ بازدارندگی و آمادگی نظامی در نماز
۴۷	 اصول بازدارندگی و آمادگی دفاعی
۴۷	 اصل آمادگی و بسیج رزمی
۴۸	 اصل آمادگی تسلیحاتی
۴۹	 اصل احتیاط و هوشیاری
۵۰	 اصل مقابله با دشمن
۵۱	 اصل رعایت حدود و ثغور شرعی

۵۳	ابعاد بازدارندگی و آمادگی دفاعی
۵۳	تهیه و ساخت سلاح و ادوات جنگی
۵۳	آموزش فنون رزم آوری
۵۳	آماده سازی روحی رزمندگان
۵۵	تأمین و گردآوری اطلاعات
۵۵	رزمایش های نظامی
۵۶	تخصیص بودجه های نظامی
۵۶	مرزانی
	فصل سوم بررسی جایگاه بازدارندگی و آمادگی دفاعی در مستند روایات، سیره
۵۹	دفاعی - نظامی رسول اکرم (ﷺ) و امام علی (علیه السلام)
۶۱	مقدمه
۶۲	جایگاه دفاع و آمادگی دفاعی در مستند روایات
۶۲	در حوزه دفاع و آمادگی رزمی و دفاعی پیشگیرانه
۶۳	در حوزه مرزبانی و پاسداری از مرزهای مهن اسلامی
۶۴	در حوزه امنیت
۶۵	سیره دفاعی رسول اکرم (ﷺ)
۶۶	اصول دفاعی - نظامی
۶۶	اصل آمادگی و بسیج رزمی
۶۷	اصل ابتکار عمل
۶۸	اصل احتیاط و و هوشیاری
۶۸	رعایت اصل غافل گیری دشمن با خلق شیوه های جنگی
۷۰	اصل آموزش و یادگیری فنون رزم آوری
۷۱	هنر فرماندهی
۷۲	تدبیر، تفکر و دور اندیشی
۷۳	طرح و برنامه و سازماندهی
۷۴	فراست و زیرکی

۷۵	اصول دفاعی - تهاجمی جنگ
۷۶	تمرکز فرماندهی
۷۷	سیره دفاعی امام علی (علیه السلام)
۷۷	حضرت علی (علیه السلام) الگوی فرماندهی، مدیریتی و رهبری نظامی
۷۹	ضرورت وجود نیروی نظامی در جامعه اسلامی
۷۹	طبقات اجتماعی و ارتش
۸۰	نار جامعه به ارتش
۸۰	ضرورت جهاد برای دفاع
۸۱	مسئولیت فرماندهی
۸۱	حفظ نظام اسلام
۸۱	ضرورت برخورداری از سمیرت
۸۲	دشمن شناسی
۸۲	آگاهی از اوضاع سیاسی کشور و آگاه ازی مردم
۸۳	هشدارهای بجا به ملت
۸۳	حفظ آمادگی و روحیه رزمی ملت
۸۴	آموزش‌های حساب شده برای جهاد و شهادت
۸۵	هوشیاری نسبت به تحرکات دشمن
۸۵	ظلم ستیزی و مقابله با ظلم و ظالم
۸۶	پاسخ مناسب به تهدیدات نظامی دشمن
۸۷	رویکرد امام (علیه السلام) به قدرت نظامی
۸۷	ابعاد قدرت نظامی و آمادگی دفاعی در فرهنگ علوی
۸۷	تداوم آموزش نظامی
۸۸	تامین امکانات، تجهیزات و ابزارهای نظامی و جذب نیروی انسانی مقتدر
۸۹	آمادگی‌های روحی رزمندگان
۹۰	دقت به تاکتیک‌های رزمی
۹۱	حفظ اسرار نظامی

فصل چهارم: بررسی مبانی فقهی دفاع و اصل بازدارندگی دفاعی از منظر فقهای

امامیه و قوانین موضوعه	۹۳
مقدمه	۹۵
مبانی مشروعیت دفاع	۹۶
عقلی و فطری بودن دفاع	۹۶
آیات و روایات	۹۷
اجماع فقهای اسلام	۹۷
جوب جهاد دفاعی، مطلق است	۹۷
جهاد دفاعی، وظیفه‌ای همگانی	۱۰۰
شرایط وجوب دفاع	۱۰۱
شرایط دفاع با وجود اکم جائر	۱۰۱
شرایط دفاع با وجود برآوان سپاه دشمن	۱۰۳
شرایط دفاع در هر زمان و مکان	۱۰۳
اهمیت و ضرورت دفاع	۱۰۳
وجوب مطلق مرزبانی	۱۰۴
لزوم دفاع در برابر هر دشمن	۱۰۴
سیره فقهاء در دفاع از سرزمین‌های اسلامی	۱۰۵
سیره و گفتمان دفاعی فقیه نامور کاشف‌الغطاء	۱۰۶
سیره و گفتمان دفاعی میرزای قمی	۱۰۷
سیره و گفتمان دفاعی شیخ الشریعه اصفهانی	۱۰۸
سیره و گفتمان دفاعی امام خمینی (ره)	۱۰۹
دفاع و آمادگی دفاعی در قوانین موضوعه	۱۰۹
دفاع مشروع در قانون مجازات اسلامی	۱۰۹
جرانم برخلاف تکالیف نظامی در قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح	۱۱۰

فصل پنجم: راهبردها و دستاوردهای دفاعی اسلام از نگاه فقهی - سیاسی امام خمینی (ره) و امام خامنه‌ای (مدظله)	۱۱۵
مقدمه	۱۱۷
مفهوم شناسی دفاع در کلام امام (ره) و رهبری	۱۱۸
اصول ناظر بر دفاع نظامی همه‌جانبه از دیدگاه امام (ره) و رهبری	۱۲۱
اهداف راهبردی (دستاوردهای) دفاع از دیدگاه امام (ره) و رهبری	۱۲۵
حفظ اسلام	۱۲۶
دفاع از حق ملت و کشور اسلامی	۱۲۸
حفظ استقلال و آزادی	۱۲۹
اصول حاکم بر تدبیر دفاعی امام (ره) و رهبری	۱۲۹
اصل عمل به تکلیف	۱۳۰
اصل سازش ناپذیری	۱۳۱
اصل اتحاد و برادری	۱۳۲
اصل قاطعیت	۱۳۲
اصل تاسی به سیره معصومین (علیهم‌السلام)	۱۳۳
نقش معنویت در تولید قدرت	۱۳۴
آثار دفاعی و نظامی معنویت	۱۳۴
نقش معنویت در تولید قدرت از منظر امام (ره)	۱۳۵
نقش معنویت در تولید قدرت از منظر امام خامنه‌ای (مدظله)	۱۳۶
منابع	۱۴۷

کتاب پیش گفتار

دفاع در همه ابعاد فکری، فطری، مشروع و فراگیر است، به گونه‌ای که اگر موجود زنده‌ای در برابر دشمنی که به او حمله آورده به دفاع برخیزد، باید در سلامت غریزه یا فطرت او تردید کرد. با توجه به وضعیت که جهان اسلام در حال حاضر با آن مواجه است، آشنایی مردم مسلمان، با فریضه دفاعی اسلام مرتبط با آن ضروری است.

«وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَ مِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِمُونَ بِهِ عَدُوَّكُمْ وَ...» (انفال، ۶۰) و تا می‌توانید در برابر آن‌ها (دشمن) نیرو را آماده (تجهیزات) بسیج کنید تا دشمن خدا و خودتان را به رعب بیندازید.»

به استناد این آیه، موضوع آمادگی دفاعی و توجه به عوامل بردارنده در مقابل خطرات احتمالی دشمن، مورد تاکید قرآن بوده و مسئولین نظام اسلامی را هشدار می‌دهد که مبادا از این اصل، غافل شوید و به قطع می‌بایست در جهت ایجاد و توسعه امنیت پایدار، برنامه‌های دفاعی در کشور به عنوان یک اولویت در نظر گرفته شود.

امام خمینی (ره) می‌فرماید: «من به عنوان فرمانده کل قوا به مسوولین و تصمیم‌گیرندگان نیز دستور می‌دهم که در هیچ شرایطی از تقویت نیروهای مسلح و بالا بردن آموزش‌های

عقیدتی و نظامی و توسعه تخصص‌های لازم و خصوصاً حرکت به طرف خودکفایی نظامی غفلت نکنند و این کشور را برای دفاع از ارزش‌های اسلام ناب و محرومین و مستضعفین جهان در آمادگی کامل نگهدارند و مبدا توجه به برنامه‌های دیگر موجب غفلت از این امر حیاتی گردد که مطمئناً غفلت از تقویت بنیه دفاعی کشور، طمع تهاجم و تجاوز بیگانگان و نهایتاً تحمیل جنگ‌ها و توطئه‌ها را به دنبال می‌آورد».

اگرچه کلیه وجودات عالم چه انسان و غیرانسان، ناخودآگاه بر اساس احساس‌های درونی که به تکون در دنیا و برشته شده است، در مقابل هر گونه خطری و تهاجمی، از خود واکنش نشان داده و بالفعل و بالغریزه در وضعیت رفتار تقابلی قرار می‌گیرند. اما انسان بعنوان موجودی صاحب تفکر و آگاهی می‌بایست برابر اصولی چون علاج واقعه قبل از وقوع و یا بر اساس قاعده دفع ضرر محتمل، بستری را فراهم نماید که به وقت لزوم، شرایط تامه‌ای را برای دفاع داشته باشد. این امر در حوزه مسائل امنیتی، تهدیدات و تهاجمات دشمنان، از حساسیت و پیچیدگی‌های گسترده‌ای در روابط و ارتباطات نظام بین‌الملل و جامعه جهانی برخوردار است که ناخراسته می‌داند هر حاکمیتی با شناسایی و شناخت نقاط قوت و ضعف و تهدیدها و فرصت‌های محتمل، یدئولوژی و جهان بینی دفاعی خود را ترسیم نموده و با اتخاذ راهبردها و سیاست‌های دفاعی خود در قالب دفاع هوشمند، متناسب با هراتفاقی، تغییری و تحولی، فضای حاکم را به نفع خود کنترل نماید. پرداختن به اصل دفاع در برابر تهدیدات دشمن، یکی از دغدغه‌های اصلی هر نظامی به شمار رفته و به منظور ایجاد قدرت بازدارندگی، باید از روش‌ها و ابزارهای مختلف در جهت مقابله با دشمنی جبهه استکبار استفاده شود. یکی از مولفه‌های مهمی که در ایجاد قدرت بازدارندگی، نقش بسزایی ایفا می‌کند، آمادگی دفاعی ملت و نیروهای مسلح یک کشور است.

با توجه به اهمیت موضوع، نوشتار حاضر در نظر دارد مبانی مشروعیت حوزه دفاع را با پژوهش در قرآن، سیره دفاعی-نظامی پیامبر اسلام (ﷺ) و امام علی (علیه السلام)، آراء فقهای شیعه و اندیشه‌های دفاعی امام خمینی (ره) و امام خامنه‌ای (مدظله العالی)، احصاء و تبیین نموده و به رشته تحریر درآورد.

جواد شکوهی

بهار ۱۳۹۵